

Загальноновизнаний сьогодні “Стършел” від 1946 р. у вказівнику взагалі не згаданий. Ця суперечливість не була предметом розгляду й у найповнішій (радянській) монографії про “Стиршел” В. Велчевої [2], й у сучасному збірнику досліджень болгарського політичного спротиву Н. Христової, де згадано цей часопис [4]. Доступний для перегляду №3 “Стиршела” Сави Попова, як і біографія редактора, засвідчують його аполітичність. Зате щодо “Стиршела” з 1946-го жодних сумнівів, адже він постав як продовження друкованого органу комуністів “Щурмовак” для боротьби з часописом “Народно земеделско знаме” політичних опонентів із партії БЗНС (Болгарський землеробський народний союз). Колективізм у цьому часопису був таким фанатичним, що головний редактор замінений на “Редакторський колектив”, а традиційна передова стаття писалася будь-ким із редакції за підписом “Стършел”. Письменниками-учасниками цього колективу були Димитр Чавдаров (Челкаш), Павел Вежинов, Богомил Райнов – всі члени БКП, всі нагороджені радянськими державними відзнаками, Валері Петров, про належність якого до політичних партій інформація відсутня.

Таким чином, засновниками майбутніх єдино можливих «офіційних» радянських гумористичних часописів України, Польщі й Болгарії були талановиті письменники-гумористи; наявна політична мотивація заснування, однозначна для неоднозначного “Стиршела” й для відновлення “Червоного Перця” в 1927 р.; політичне регулювання методом “батога й пряника” в радянський час очевидне; радянські дослідники цих часописів, спираючись на відомі вислови про гумор Маркса й Леніна, не сумнівалися в їхньому значенні як зброї, спрямованої проти різноманітних ворогів у боротьбі за..., тому для коректного вивчення цих часописів необхідно спиратися на советологічні студії.

Література

1. Василь Еллан-Блакитний (1894-1925) // Історія української літератури ХХ. У 2 кн. Кн. 1: Перша половина ХХ ст. Підручник / За ред. В. Г. Дончика. – К.: Либідь, 1998. – С. 126-130.
2. Велчева В. Стършел в кипежа на политическата борба 1946-1948 / Веселка Велчева. – София : Университетско издателство «Климент Охридски». – 127 с.
3. Добренко Е. Смеховой мир сталинизма: судьба комического в героический век / Евгений Добренко // *Studia Sovietica*. Хронологія радянської культури: константи й трансформації : Вип.3 / Відп. ред. Валентина Хархун. – К. : Інститут літератури ім.Т. Г. Шевченка НАН України; Ніжин : ПП Лисенко М. М., 2014. – С. 33–73.
4. Христова Н. Българският случай: Култура, власт, интеллигенция 1944-1989 г. / Наталия Христова. – София : Нов български университет. – 358 с.
5. Stradecki J. Szpilki / Janusz Stradecki // *Literatura polska XX wieku. Przewodnik encyklopedyczny*, T.2 : P-Z / Redaktorzy naukowci Artur Hutnikiewicz, Andrzej Lam. – Warszawa : Wydawnictwo naukowe PWN S.A., 2000. – S.193.

Чорній А.Л.

аспірантка,

Чернівецький національний університет

імені Ю. Федьковича

КОМІЧНИЙ ФЕНОМЕН У ПОДОЛАННІ ПРОТИРІЧ

Комічний феномен – одна з основних філософсько-естетичних категорій, що слугує для визначення та оцінки тих соціальних явищ, звичаїв, діяльності та поведінки людей, які повністю або частково не відповідають, суперечать об'єктивній закономірності суспільного розвитку та естетичному ідеалу прогресивних суспільних сил, а тому викликають засудження у формі осміяння [3, 118]. Поряд з цим, комічні елементи під час комунікації надають можливість побачити

смішне в життєвих ситуаціях та людських характерах, тим самим вказуючи на соціальний характер явища [1, 1].

На думку І. К. Кобякової, комічний феномен – уніфіковане поняття, що поєднує у собі пародію, іронію, сатиру і гумор, принижує гідність людини, виявляє слабкість, залежність інтелектуальних здібностей від потреб тілесних. Однак, найбільшу увагу вчених привертають проблеми пов'язані із співвідношенням сатири, іронії та гумору. І. Лесик зауважує, що емоційним характером незадоволення вирізняється прийом сатири та іронії, де перший виражає суб'єктивно-оціночне ставлення автора до змістовності мовлення у відкритій формі, а інший розкриває модальність комунікації у прихованій.

На відміну від сатири та іронії, гумор вирізняється своєю власною тональністю, яка збагачена пошуком прихованих філософських аспектів буття і розкриває можливості для ознайомлення із багатством гумориста [4, 153]. У ході спілкування, на відміну від власне комічного трактування, гумор, налаштовує на більш вдумливе, серйозне ставлення до предмету сміху, на осягнення його правди, незважаючи на смішні дивні речі, тим самим допомагає успішно продовжити або завершити комунікативну дію [1, 2].

Комунікативна дія – елемент унікальності, який набуває своєї неповторності через предмет розмови, а також завдяки художній майстерності співрозмовника вдало використовувати ті чи інші лінгвістичні феномени.

Гумор як один із прийомів спілкування дозволяє розкрити справжню сутність речей, та побачити перспективу майбутнього [5, 338]. При цьому, власне поєднання елементів комічного дозволяє сфокусувати увагу мовців на збоях мислення [2, 30]. Наявність невирішених «збоїв» у процесі спілкування може не лише створювати помилкові розбіжності у сприйнятті того чи іншого факту, але й загострювати ситуацію через суперечності.

Ефективна комунікація передбачає залучення та включення учасників спілкування у діалог. Комунікативна дія, яка реалізується одним із співрозмовників одночасно із входженням у діалог наділяє його можливостями вести бесіду у вигідному, часто наперед визначеному для себе ключі: спровокувати чи примирити, дискутувати чи інформувати.

Важливим елементом у розумінні потенційного майбутнього конфлікту є виявлення основного «збудника» предметного чи емоційного рівня у первинних проявах. Беручи до уваги те, що ідея подолання протиріч може реалізовуватись лише через взаємне розуміння сторонами мотивів своїх позицій та поглядів, гумористичне відношення до явищ дійсності, що передбачає лише м'яку посмішку, не злий жарт [3, 110], може слугувати цілком прийнятним засобом для подолання таких суперечностей, адже є нейтральним інструментом для зняття напруженої ситуації.

Можна стверджувати, що гумор, як засіб соціальної взаємодії є корисним у процесі ведення переговорів, адже дозволяє ефективно не лише налагодити співпрацю та модерувати рівень напруженості, мотивувати до позитивного сприйняття ситуації, але й управляти ходом комунікації [6, 9].

Окрім цього, гумор може слугувати як індикатором готовності сторонами обговорити предмет конфлікту, так і сигналом початку чи завершення процедури переговорів, виходячи із попередньо налагодженої готовності сторонами до співпраці [7, 15].

Таким чином, комічний феномен у формі гумору є найбільш прийнятним для застосування під час вирішення суперечностей. З однієї сторони, гумор забезпечує позитивне налаштування сторонами на досягнення порозуміння через виявлення спільного знаменника цінностей. З іншої, сміх як результат впливу гумористичного прийому на комунікантів, виявляє його критичну та стверджувальну функцію щодо ведення переговорів та зняття напруженої атмосфери на шляху до подолання протиріч.

Література

1. Альошина О. М. Комічне та його основні форми вираження в романі Тома Шарпа «Уілт» / О. М. Альошина [Електронний ресурс]: ст. – Режим доступу: http://www-philology.univer.kharkov.ua/nauka/e_books/visnyk_994/content/alyoshina.pdf.
2. Кобякова І.К. Креативне конструювання вторинних утворень в англomовному художньому дискурсі / І. К. Кобякова // Монографія. – Вінниця : Нова книга, 2007. – 128 с.
3. Мехед А. Саксономії комічного / А. С. Мехед // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. Пам'яті академіка Леоніда Булаховського. – 2010. – Вип. 12. – С. 117-120.
4. Пави П. Словарь театра / Патрис Пави [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eknigi.org/professii/117354-slovar-teatra.html>.
5. Шкуратенко Ю. О. Еволюція вивчення соціальної функції сміху в теорії комічного / Ю. О. Шкуратенко [Електронний ресурс]: ст. – Режим доступу: http://philology.knu.ua/files/library/lit_st/43-2/43.pdf.
6. Martineau C. Mediators' Use of Humor: Quippers, Jokesters and Raconteurs/ Cristin Martineau [Electronic resource]. – Access mode: http://crhsgg-studentresources.wikispaces.umb.edu/file/view/Martineau_Cristin_MP.pdf.
7. Vuorela T. Laughing Matters: A Case Study of Humor in Multicultural Business Negotiations / Taina Vuorela [Electronic resource]. – Access mode: https://www.researchgate.net/publication/227740904_Laughing_Matters_A_Case_Study_of_Humor_in_Multicultural_Business_Negotiations.

Чорній Р.П.

Тернопільський національний педагогічний
університет імені В. Гнатюка

ІНТЕРПРЕТАТИВНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ІРОНІЇ В РОМАНІ КЕТРІН СТОКЕТТ «ПРИСЛУГА»

В мистецтві феномен комічного відіграє особливу роль, зокрема у художній літературі комічне репрезентується як «свідомо створювані автором несумісності між певним явищем і актуальним соціальним шаблоном, які усвідомлюються читачем і викликають у нього суб'єктивну позитивну оцінну реакцію» [2, 4]. Поряд із цим, феномен комічного є комплексним явищем, основними формами якого є: гумор, іронія, сатира та сарказм.

Зважаючи на те, що центральною темою твору К. Стокетт «Прислуга» є лицемірна природа расової сегрегації (події роману розгортаються на півдні США в штаті Міссісіпі на початку 1960-х років), у своєму романі письменниця презентує інформацію в імпліцитно вираженій іронічній манері, яка представлена у формі іронії з елементами політичної сатири.

Специфічна іронія, відома ще з середньовічних риторик як схвалення-через-осуд і осуд-через-схвалення, стає ефективним засобом самоусвідомлення й самокритики. Наявність такого прийому у художній літературі дозволяє не лише увиразнити сюжет, але й виразити своє ставлення до дійсності через мову як спосіб вираження внутрішнього стану.

Роман американської письменниці Кетрін Стокетт «Прислуга» не належить до жанру гумористичних чи сатиричних творів художньої літератури, проте елементи комічного представлені як на ідейно-емоційному, поєднуючи комічне з трагічним, так і на структурному рівнях. Аби досягти такого ефекту, письменниця послуговується варіативністю репрезентації іронії (ситуативною, драматичною та вербальною).

Ситуативна іронія в творі представлена іронічно маркованою лексикою, іронічним порівнянням, іронічною метафорою, риторичним запитаннями, вставними і вставленими конструкціями. Ситуативна іронія в романі обмежена композиційним, сюжетно-тематичним відрізком тексту, за звичай сформованих в абзац та «характеризується двочленною структурою: